

исторически определенной, которая усваивается с детства через участие в социальной деятельности...» [2, с. 98].

Предпринимательский этос способствует созданию личностного образца предпринимателя и, визуализируя его деятельность, расширяет публичное пространство социума. Такой подход к пониманию предпринимательского этоса позволяет увидеть связь между экономической деятельностью и опубличиванием ее результатов, созданием идеального образа субъекта предпринимательства через систему маркетинговых коммуникаций, рекламы, PR, брендинга. Это в полной мере соответствует пониманию публичности, которое предлагает украинская исследовательница Л.А.Васильева, как искусственно созданную социально-коммуникативную реальность, которая ориентирована на успешную личностную презентацию и социальную репрезентацию индивидуально-личностных контентов с помощью постоянно обновляющихся техник и технологий [3, с. 51].

Опубличивая свое дело, труд, жизненную стратегию предприниматель непроизвольно становится публичным человеком, который символизирует свою роль в коммуникативной культуре социума, создавая соответствующий код, легко запоминающуюся марку на основе собственных имен предпринимателей: «Прадо» (Миучиа Прадо), «Бенетон» (Лучиано Бенетон), «Ферреро» (Мигеле Ферреро) и т.д. И более того, опыт предпринимательства приобретает персонифицированные формы, находя себя в различных советах, поучениях, автобиографиях и дневниках. Они, как правило, принимают доступную литературную или научно-популярную форму изложения, что укореняет присутствие предпринимательского этоса в публичном пространстве социума. Такое наследие транслируется как бесценный опыт в будущие поколения, крылатыми фразами живет в лингвистическом пространстве всех времен и народов: Б. Франклин, Д. Карнеги, Н. Хилл.

Литература

1. Бакштановский В.И., Согомонов Ю.В. Этос / Этика: энциклопедический словарь. – М.: Годарики, 2001. – С. 600–601.
2. Бурдые П. Начала. – М.: Sosio-Logos, 1994. – 288 с.
3. Васильева Л.А. Людина публічна в культур-комунікативному просторі сучасності: Монографія. – Харків : Мачулін, 2019. – 368 с.
4. Проценко О.П., Проценко А.А., Предпринимательство как социокультурная реальность: философско-антропологический аспект: Монография. – Х.: Мачулин, 2017. – 208 с.
5. Разин А.В. Мораль и рациональность. // Человек. – 2004. – № 5. – С. 26–40.
6. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. – М.: Наука 1992. – 1140 с.

МИСТЕЦТВО І ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС

Северин Н.В., Северин В.Д.

*Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
Харківська державна академія дизайну і мистецтв, м. Харків, Україна*

Будь-яка культура створює технологічну систему передачі інформації про духовні цінності свого часу, систему впливу на людину, що закріплює і передає від покоління до покоління універсальні цінності попередніх культур. Які ж цінності повинні були втілюватися у будь-якій культурі? Звичайно, такі трансцендентальні поняття, як істина, добро, краса. Це було усвідомлено людством з давніх часів. Краса оспівувалася у філософських творах, в архітектурі, скульптурі, живопису, графіці, декоративно-прикладному мистецтві, у музиці, поезії та прозі.

Так, у діалогах Платона стверджується думка про абсолютну цінність названих ідей, які перебувають на вершині духовного життя. Для Арістотеля дані ідеї мають вже ієрархічне буття: від істини («Про ідеї», «Органон») до добра («Риторика», «Евдемова етика», «Про душу») і далі до краси («Поетика») йде зростання їх абсолютної значущості. У Новий час, починаючи з І. Канта, ієрархічне буття цих ідей відображає навіть філософську і духовну еволюцію мислителів. Кантівська тріада («Критика чистого розуму» (істина), 1781; «Критика практичного розуму» (добро), 1788; «Критика здатності судження» (краса), 1790) переконливо свідчать про це. У Гегеля також простежується подібне звернення до краси («Наука логіки» (істина), 1812; «Енциклопедія філософських знань» (добро), 1817; «Лекції з етики» (краса). У Новітній час це переконливо продемонстрував Д. Лукач («Душа і форма» (істина), 1910; «Історія та суспільна свідомість» (добро), 1923; «Своєрідність естетичного» (краса), 1963) [4]. Іноді цінності в цій тріаді міняються місцями. Для Ф. Шеллінга та В. Соловйова найвищою цінністю є добро, і тріада постає у такому порядку: істина, краса, добро. Теза Ф.М. Достоевського «Краса врятує світ» найбільш глибоко виражає суть загальнолюдської культури. Глибина цього постулату полягає в тому, що людина, проникаючи в красу, проникає в істину, в добро, і цим вона врятується сама і врятує світ. Краса універсальна за своєю природою, вона інтегрує в собі всі людські цінності. Тому істинний художник, висловлюючи абсолютну красу, розкриває абсолютні ідеальні цінності будь-якої культури.

У мистецтві краса оспівується вже у творах ранньої класики Давньої Греції. Так, у V тис. до н.е. грецьке класичне мистецтво сприяло утвердженню основних принципів гуманістичного світогляду і культури. Храмова культура відзначалася тонким почуттям ритму і довершеністю композиції. Широко відомі фронтонні групи храму Афін Афайї на острові Егіні (близько 490 р. до н.е.) з фігурою богині Афін у центрі композиції. У трактуванні рухів, у поєднанні на обличчях воїнів, зображених у композиції, у фігурі Геракла все гармонійно, естетично, красиво. Ідеал гармонійно розвинутої прекрасної людини розкривається в образі «Дельфійського кучера» (к. 470 р. до н.е.), у бронзовій статуетці «Посейдона» (раніше вважався Зевсом Громовержцем, к. 460 р. до н.е.). Ідеал краси і сили людини розкривається в образі богині любові й краси Афродіти, яка народжується з піни морської (к. 460 р. до н.е.) [1]. Чітка гармонія форм і пропорцій, спокійна натуральність рухів притаманні її фігурі.

Увібравши в себе кращі зразки і досягнення грецької культури, римська культура (VI ст. до н.е. – к. V ст. н.е.) внесла в античний гуманізм нові риси світосприйняття. Художня культура Риму відзначалася великим різноманіттям і барвистістю форм, в ній були відображені риси, властиві мистецтву підкорених Римом народів, які іноді знаходилися на більш високому ступені культурного розвитку. У мистецтві Давнього Риму періоду розквіту провідну роль відігравала архітектура, пам'ятники якої й до нашого часу вражають своєю могутністю. Римляни будували акведуки, мости, дороги, гавані, укріплення, вбудовуючи ці об'єкти у міський та сільський ансамбль і пейзаж. Краса і могутність архітектури розкривається у розумній доцільності, в логіці структури споруд, в художньо точно знайдених пропорціях і масштабах, в лаконізмі архітектурних засобів, а не у пишній декоративності. Архітектура підпорядковувалась потребам населення, санітарним потребам, тому будувалися парадні вулиці з колонадами, арками, монументами. Так, «у архітектурний ансамбль найдавнішого форуму (VI ст. до н.е.) – площі, яка слугувала центром торгового життя столиці, ареною політичної діяльності, народних зборів, воєнних тріумфів, входили храми, базиліки, лавки торговців, ринки» [1, с. 64]. Давні культурні надбання набувають нового вираження у світовій культурі епохи Відродження. В цей час були закладені основи сучасної науки, зокрема природознавства, високого рівня досягла література, яка завдяки виникненню друкарства здобула широкі можливості розповсюдження, склалася реалістична система у мистецтві. В основі культури Відродження полягав принцип гуманізму – утвердження гідності і краси людини, її розуму і волі, її творчих сил. Гуманістична життєстверджуюча культура Відродження носила світський

характер. Спрага пізнання реального світу і захоплення ним наповнили пафосом найбільш значимі твори художників Донателло, Боттічеллі, Леонардо да Вінчі, Рафаеля, Мікеланджело, Дюрера. Живопис у зображенні людини та її середовища переживає небувалий розквіт.

Ідеали гуманізму відобразилися і в архітектурі – у гармонійному вигляді споруд, у класичній мові їх форм, в їх пропорціях і масштабах, співвіднесених з людиною. Провідним центром гуманістичної культури та реалістичного мистецтва була Флоренція. Намагання пізнати закономірності природи приводять до вивчення пропорцій людської фігури, анатомії, лінійної перспективи [1]. Значному розвитку архітектури сприяють Брунеллескі, Браманте. Скульптура займає чільне місце в культових спорудах. Справжнім реформатором італійської скульптури був Донателло. Торжество ідеалів ренесансної скульптури стверджує оголена статуя «Давид» (1430–1440). Кожна епоха напрацьовувала і відображала свої, лише їй властиві риси, обумовлені особливостями історико-художнього розвитку. Загальнолюдські цінності знаходять своє вираження у конкретних формах людської діяльності, твори якої опредмечуються, транслиуються і передаються від покоління до покоління, залишаючись безцінним надбанням людства. Наприклад, «Голуб» Пабло Пікассо став символом не лише краси, але й символом бажаного і омріяного людством миру.

Новітні тенденції у сучасних формах мистецтва пов'язані з технічними та загальнокультурними змінами в суспільстві, завдяки чому з'являються нові види і різновиди мистецтва, які збагачують емоційний світ людини. Художник долучається до створення предметів духовно-матеріальної культури, серед розмаїття яких слід віддати належну увагу книзі, картині та відеокліпу. Усі вони підкреслюють яскраву творчу індивідуальність авторів, впливають на наші почуття, дають змогу відчувати радість спілкування з таким неординарним «співрозмовником». Так, у повсякденному житті під книгою ми розуміємо той тиражований предмет культури, який виник в результаті винаходу друкарського верстата в середині XV століття. Внаслідок цього відбулася культурна революція, до якої долучилися І. Федоров, І. Гутенберг, Ф. Скорина та ін. У більш широкому сенсі книгою можна вважати будь-який феномен духовно-матеріальної культури, який на основі тактильно-візуальної комунікації передає людині знання і образи світу. Звідси книгою є і шумерські глиняні таблички, створені в кінці III тисячоліття до нашої ери, і берестяні грамоти руського середньовіччя, і рукописні фоліанти середньовічної європейської і мусульманської культури.

У книзі поєднуються візуальне сприйняття слова і тактильне відчуття предмета, які підпорядковані розкриттю ідеальних цінностей – істини, добра, краси. Книга створюється не тільки письменником, а й художником, який насичує текст ілюстраціями, гармонізуючи просторово-тимчасове буття її тексту. Художник вирішує долю книги, оскільки завершальним штрихом є створення обкладинки, яка має бути змістовною і яскравою, щоб привернути увагу якомога більшої кількості читачів, які б, узявши її до рук, відчули гармонію художнього образу і змісту. Втілені у книзі ідеї та образи відіграють важливу роль у формуванні творчих потенцій, творчої уяви читача, виводячи його за межі наявного буття. Отже, краса, втілена у книзі, збережена художником, дає людині змогу перейнятися ідеями блага і добра, проводячи її через знання до істини, тобто до універсального буття.

Корені різних видів мистецтва нашого краю сягають часів давньої язичницької Русі. Як і архітектура храмів, розписи на стінах та іконопис ґрунтувалися на кращих візантійських традиціях і були покликані служити релігійним цілям. Адже створити й підсилити молитовний настрій у присутнього в храмі вірянина, змусити його забути все земне і поринути думкою до небесного було головним завданням церковного живопису в усі часи його існування [2]. Безсумнівним достоїнством давнього церковного живопису є вміння майстрів створювати величні і по-своєму красиві декоративні композиції.

Картина є динамічним естетичним феноменом. Завдяки композиції та сюжету вона створює певний простір, який може бути естетично освоєний тільки в темпоритмі, природному

для людського сприйняття. Живописне зображення, зазвичай, існує в конкретній комунікативній структурі тієї чи іншої культури. Будь-яка картина розгортається для нас не лише у просторі, але й у часі. Існуючи в різних жанрах (портрет, пейзаж, натюрморт, історичний жанр, побутовий жанр, іконопис, анімалізм), картина відтворює як внутрішній світ, так і зовнішній, виховує, допомагає зрозуміти світогляд, устрій певної епохи, характери, звичаї, традиції певного народу. Завдяки головному засобу виразності – кольору – вона здатна викликати різні почуття, асоціації, підсилювати емоційність зображення. Живописне зображення існує не лише на полотні, але й у духовному і фізичному просторі, створюючи неповторну атмосферу буття певної культури. У процесі створення картини всілякі технічні чи технологічні способи побудови живописного простору і розкриття тимчасового буття образів підпорядковані головній меті – через красу проникати в добро і рухатися до істини. При цьому великого значення набуває уява, тобто творче перетворення світу і розкриття його можливих тенденцій.

Картину краще споглядати «у оточенні інших поверхонь, які не є картинами», тобто вона має вписуватися за допомогою різних експонатів у певний інтер'єр. І це є принциповою відмінністю картини від відеокліпу, який сьогодні займає чільне місце на арені повсякденної масової культури.

Кліпова культура зайняла свою нішу і стала яскравим аудіовізуальним способом репрезентації внутрішнього змісту сучасної людини. Поява кліпу створила «коротку реальність», де можливий слабкий зв'язок окремих епізодів між собою і множинність постійно змінюючих один одного поглядів на один і той самий предмет. Саме невеликий хронометраж кліпу створює особливий спосіб компонування матеріалу, який дає змогу виокремити смислове ціле через «хітове приватне» або «аттрактивне приватне». Ідея і відповідна їй емоція не потребують глибокого занурення і тривалої рефлексії, завдяки чому відеокліп органічно включається у процес формування культури масмедіа в рекламних та розважальних цілях [3]. Це порівняно молодий жанр, який сьогодні набув найрозповсюдженішого аудіовізуального формату, що синтезує пісню та відеоряд на екрані. Його мета – за допомогою різних світлових, звукових, вербальних, музичних, часто не лише позитивних, але й негативних, емоційних аттрактивних ефектів привернути увагу глядача, «зачепити» його, здійснити емоційний тиск на його психіку.

Музичний кліп має полікодовий тип тексту, що включає три складові: вербальний (в усній або письмовій формі), музичний (мелодичний) та іконічний (образотворчий, зображений відеорядом). Поєднання усіх компонентів забезпечує повне оволодіння увагою реципієнтів, або максимальну аттрактивність [2]. Ставши явищем повсякденним і звичним, відеокліп як представник сучасної культури виступає постачальником своєрідних візуальних «фóрмульних розповідей» (Д. Кавелтіб). Відеокліпи зрозумілі та цікаві для значної кількості людей, оскільки вони відволікають від дійсності, розважають, створюють бажаний ідеальний світ. За будь-яких обставин людина чекає і шукає розваг. Володіючи компенсаторною функцією, відеокліп знімає стрес, сприяє витісненню негативної сфери людського підсвідомого. Це особливо актуально в сьогоднішніх умовах, коли через пандемію з коронавірусом люди не мають змоги тісно спілкуватися, відвідувати церкву і знаходити там втіху, заспокоєння. А відволікання від навислої небезпеки, тяжких роздумів завдяки відеокліпам заспокоює та приводить людину до тями, і вона намагається творити благо не лише для себе, але й для інших.

Однак відеокліп можна бачити тільки «в його поверхні», він не передає тієї духовної атмосфери, у якій живе сучасна культура, а лише інформує про будь-які речі, товари, людей, справи. Відеокліп створюється за допомогою кінематографічного монтажу, який має створити не новий образ і сенс, а переконливо вселяти і відтворювати задану модель повідомлення. Створення відеокліпу базується, головним чином, на фантазії, тобто на такому наборі несумісних елементів, який має відкрити не щось нове, а підтвердити переконливість

запропонованої моделі реклами, інформації, знання. Хоч він і не прагне піднятися до художнього рівня, однак є документом, який фіксує події свого часу.

Отже, предмети духовно-матеріальної культури роблять значний внесок у загальний розвиток людства та підвищують його естетичний рівень. Вони вчать нас бути упорядкованими, обережними, уважними один до одного і в політичному, і в повсякденному житті.

Між мистецтвом і технікою існує певний з'язок, в результаті якого відбувається вдосконалення технічного потенціалу самого мистецтва як художньої творчості. Техніка сприяє трансформації мистецтва у зовсім нові жанри, раніше недоступні, і така трансформація відкриває для мистецтва нові горизонти. З розвитком техніки змінюються образний лад і матеріальні можливості архітектури, пластичних мистецтв, музики і техніки. Технічне накопичення фактів, їх систематизація і обробка на електронно-обчислювальних машинах активно впливають на структуру і розвиток художньої культури в цілому, підвищують критерії соціально-естетичної значущості продукovanого виробництвом мистецтва, естетичних ідеалів і смаку народу.

Література

1. История зарубежного искусства: Учебник / Изд. 3-е, испр. и доп. / Под ред. М.Т. Кузьминой, Н.Л. Мальцевой – Москва: Изобразительное искусство, 1983. – 488 с., ил.
2. История русской живописи. – Москва : КСМО, 2010. – 608 с., ил.
3. Шеметова Т. Клиповая культура или некоторые подходы к описанию музыкального клипа / <https://cyberleninka.ru/article/n/klipovaya-kultura-ili-nekotorye-podhody-k-opisaniyu-musykalnogo-klipa>.
4. Яковлев Е.Г. Эстетика: учебное пособие. – Москва: Гардарики, 2000. – 464 с.

СИЛЛОГИСТИКА АРИСТОТЕЛЯ – В ОСНОВАНИИ ДЕДУКТИВНОЙ ЛОГИКИ

Семко М.А., Ларинцева Н.В.

*Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт»
г. Харьков, Украина*

В современном мире огромное внимание уделяется логике, и освоение ее проблем требует глубокого понимания, в первую очередь, ее объекта и предмета как науки, уяснения методологической роли для конкретного вида деятельности. При этом решаются не только теоретические задачи. Познание предмета логики имеет большое практическое значение, поскольку означает освоение прикладного характера логики, ее нормативных требований, а также превращение их в норму собственной мыслительной деятельности [1].

Одним из ее отцов-основателей был Аристотель (384–322) – великий греческий ученый, который осознал специфику логики как особой области философского знания, наиболее полно и широко рассмотрел её в статусе науки о доказательстве истины и определял в качестве органа философского знания, орудия философской мысли. Цель, поставленная Аристотелем, заключалась в том, чтобы изложить сущность доказательства как метода обоснования знания, а также выявить основные законы любого спора, схемы защиты разумных тезисов, в связи с чем очевидным становится значение разъяснения законов мышления с точки зрения логики и логический анализ языка как средства мышления.

Центральным разделом логической системы Аристотеля является *учение о силлогизме* (греч. syllogismos- «выведение следствия»). Теорию силлогизма условно можно разделить на три части: логические формы силлогизма, изложение в «Первой аналитике»; приложения логических форм силлогизма для поиска истины, рассматриваемые во «Второй аналитике»;